

Způsoby komunikace obcí s občany v Moravskoslezském kraji: Preference ze strany vybrané velikostní kategorie obcí

Ivana VAŇKOVÁ, VŠB – TU Ostravaⁱ

Abstract

The article is aimed at assessing the findings of the small Moravian-Silesian region municipalities in relation to the new technical means of communication in particular. For this reason, it deals with such special features of the small Moravian-Silesian region municipalities as the level of education, the average age of the population, the possibilities of desktop computers in households and their connection to the Internet. It brings about the results of the research, which was implemented by the author in April 2009. The research was focused on the issue of informing the small Moravian-Silesian region municipalities' citizens (the size category of the municipality population covered was 0-499). Collection of Laws No. 300/2008, related to the electronic acts and the authorized conversion of documents, considers the institute of data mailboxes as the major support of the development of e-government at all public administration levels in the Czech Republic. The article presents this device as a means of communication between the citizen and the public administration, and between public authorities as well. The intention of the article is to provoke discussion about various tools of communication between citizens and the public office.

Keywords

Public administration, citizen, municipality, data mailboxes, electronic registry, file service, tools of communication

JEL Classification: H70, H77

ⁱ Department of Public Economics, Faculty of Economics, VŠB – TU Ostrava, Sokolská tř. 33, 701 21 Ostrava 1, Czech Republic.

ivana.vankoval@vsb.cz

1. Úvod

Komunikaci lze obecně definovat jako přenos informací od určitého jedince či skupiny k ostatním subjektům. Komunikace je nástrojem koordinace, který ovlivňuje samotnou činnost koordinace. Důležité je poukázat na různé směry komunikace mezi subjekty a zejména na možnosti zpětné vazby. Podle Garnetta by vícestranná komunikace měla zahrnovat koordinaci, sdílení informací, multidisciplinární řešení problémů a vzájemnou emocionální podporu

(Stillman, 2005, s. 262). Vztahem koordinace a komunikace se zabýval Simon (1971), ve své knize *Administrative Behavior*. Rozlišuje dva typy koordinace. Sebekoordinace (*self-coordination*), kdy se jedná o situaci, kdy každý člen organizace může přispět svou aktivitou k dosažení sledovaného cíle, většinou pouhým pozorováním situace bez nařízení, co kdo má dělat. Dále koordinace tzv. vyššího stupně, která se skládá ze tří kroků: 1. vytvoření plánů chování/postojů pro všechny členy skupiny

(nestanovení plánů pro každého člena skupiny, ale vytvoření plánu pro všechny členy organizace); 2. přenos relevantního množství informací daného plánu na jednotlivé členy organizace a 3. snaha přizpůsobit chování jednotlivých členů organizace vzhledem k plánu, který byl vytvořen. V rámci této koordinace je nezbytné rozlišovat soubor alternativ dostupných skupině a soubor alternativ dostupných jednotlivým členům této skupiny.

Zkoumáním komunikace se zabývá zejména vědní obor sociologie. Podle Giddense (2005) sociologie není pouze abstraktní vědní obor, ale zkoumá vztahy, které mají významný praktický vliv na život jednotlivce ve společnosti. Sociologie řeší celou řadu problémů, které právě souvisí s povahou sociálních interakcí a lidskou společností obecně. Zabývá se např. pojmem organizace, globalizací, kulturou a jedincem. Komunikace je touto vědní disciplínou pojímána jako základ sociálních interakcí, na druhou stranu rozvoj elektronické komunikace odděluje komunikaci od přímého kontextu sociálních vztahů a způsobuje vznik dalších pohledů na komunikaci ve společnosti. Je zřejmé, že narůstající využívání počítačů a systémů elektronické komunikace bude mít dlouhodobý dopad na kvalitu a hodnotu komunikace ve společnosti. V současné době jsou tyto nástroje do pracovního procesu spíše integrovány, než aby jej nahrazovaly. Surčitostí můžeme konstatovat, že informační technologie se budou nadále velmi rozvíjet a zasahovat do všech oblastí lidského života. *Není však příliš jasné, do jaké míry již žijeme ve společnosti, v níž jsou hlavním kapitálem utřídění znalosti (informace)*, Giddens (2005; s. 494).

Veřejná správa je charakterizována jako správa veřejných záležitostí sui generis ve veřejném zájmu. Podstatou veřejné správy je produkce informací, které mají decizní charakter. Informace je definována jako signál s informačním obsahem. Z hlediska teorie informací můžeme informaci chápat jako sdělení, které snižuje neurčitost u příjemce informací, a sdělení, které přináší nový poznatek. V rámci veřejné správy je neodmyslitelný přenos těchto informací uvnitř systému veřejné správy a mimo něj, směrem k občanům. Tento přenos lze realizovat elektronicky nebo přenos informací provádí sám občan, kdy např. při změně bydliště je nutné, aby navštívil několik správních orgánů.

V tomto článku je pozornost zaměřena na zhodnocení přístupu malých obcí k otázce informovanosti občanů. Cílem článku je na základě zjištěných skutečností vyplývajících z výzkumu způsobů komunikací obcí Moravskoslezského kraje (0-499 obyvatel), podpořit diskusi ohledně nástrojů/způsobů komunikace se zaměřením na

elektronické doručování, resp. vypravování zásilek elektronickou cestou.

Článek je rozdělen do čtyř částí. V úvodní části jsou charakterizovány vybrané nástroje komunikace obce s občany. Následuje analýza nástrojů elektronické komunikace, a to elektronické podatelny a datové schránky. V další části článku jsou prezentovány výsledky výzkumu uskutečněného v dubnu roku 2009, který byl zaměřen na zjištění nástrojů/způsobů komunikace v rámci vztahů malých obcí (0-499 obyvatel) Moravskoslezského kraje s občanskou veřejností. V poslední části článku jsou diskutovány výsledky provedené analýzy.

2. Způsoby komunikace, jejich charakteristika

Komunikace mezi subjekty je vždy spojena s určitými náklady a vynaloženým úsilím, které obě komunikující strany vynakládají v závislosti na možném výnosu (Lechner, 2008). Obecní úřady mají možnost komunikovat s občany různými formami komunikace. Tyto nástroje můžeme rozdělit do dvou skupin z pohledu jednotlivých směrů komunikace. Mezi jednostranné nástroje lze zařadit např. úřední desku, elektronickou úřední desku, místní rozhlas, periodika, klasickou podatelnu. Oboustrannými nástroji jsou myšleny nástroje jako telefonický či osobní kontakt, poštovní korespondence, elektronická korespondence a s ní spojené datové schránky aj.

Komunikace mezi úřadem a občanem je možná jak v oblasti samostatné, tak přenesené působnosti obce, protože obecní úřady zde vystupují jednak jako výkonné orgány jiných orgánů obce (zastupitelstva, rady, ...), jednak jako samostatné orgány (při výkonu státní správy). Článek není zaměřen na veškeré spektrum nástrojů, které obecní úřady mohou používat, ale pouze na vybrané z nich.

Obecní úřady mají možnost komunikovat s občany při vyřizování správních záležitostí prostřednictvím služeb České pošty, s.p., elektronickou cestou, osobním kontaktem či prostřednictvím úřední desky (doručování veřejnou vyhláškou).

Využívání služeb České pošty, s.p., jakožto držitele poštovní licence podle zákona č. 29/2000 Sb., vychází z podmínek stanovených zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů a dalších zákonů. Náklady na služby pošt jsou v rámci rozpočtu územně samosprávných celků sledovány a vykazovány v § 611, položce 5161.

Elektronické doručování není z pohledu úřadu sice spojeno s přímými ekonomickými náklady na odesílání, ale pro tento typ komunikace je potřebné, aby byl daný úřad vybaven informačními a telekomunikačními technologiemi. Tzn., že je nutné, aby daný úřad měl pořízen počítač, příslušné

softwarové vybavení, zajištěnou aktualizací softwaru a připojení k internetu. Na druhé straně je pro tento typ komunikace potřebné, aby i občané, pokud budou využívat tento typ komunikace, měli zajištěný přístup k počítači připojenému k internetu.

Osobní kontakt je nejnáročnějším způsobem komunikace z hlediska času úředníka obecního úřadu. Není možné vyhodnotit přímé finanční náklady s ním spojené, na druhou stranu je spojen se mzdovými náklady úředníka, který vyřizuje správní záležitosti požadované občanem. Z jiného pohledu ale tento způsob komunikace může být efektivnější z hlediska celkové doby vyřizování určité záležitosti a levnější než jiné formy komunikace (např. poštovní korespondence).

Úřední deska je nepochybně nástrojem komunikace obecního úřadu s veřejností a naplňuje princip otevřenosti. Veřejnou vyhláškou se doručuje písemnost pouze zákonem uvedenému okruhu lidí. Písemnost se rovněž zveřejní na elektronické úřední desce úřadu. Tato forma komunikace je spojena zejména se mzdovými náklady úředníka. Je velmi vhodné stanovení konkrétní osoby na úřadu, která by byla odpovědná jak za zveřejnění informací na klasické úřední desce, tak za zveřejnění obsahu těchto informací na elektronické úřední desce.

3. Elektronická komunikace ve veřejné správě ve vztahu k občanům

Žádný úřad územního samosprávného celku se v současné době neobejde bez funkčního vnitřního informačního systému, a to z důvodu např. elektronické podatelny, elektronické úřední desky, zpracování účetnictví. V současné době máme již dva nástroje elektronické komunikace, a to elektronickou podatelnu a datové schránky.

Elektronické podatelny jsou provozovány již od 1. října 2001 a upravují je následující právní normy:

- zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 496/2004 Sb., o elektronických podatelkách,
- nařízení vlády ČR č. 495/2004 Sb., kterým se provádí zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu.

Základem elektronické podatelny je příjem datových zpráv fyzických a právnických osob. Prostřednictvím těchto podání tyto osoby uplatňují a chrání svá práva a právem chráněné zájmy, upozorňují na nedostatky v postupech jiných fyzických a právnických osob nebo orgánů veřejné správy; podávají návrhy a podněty k provedení určitých úkonů správní povahy a realizují řadu dalších činností, se

kterými se orgány veřejné správy musí náležitě vypořádat, tj. řádně, včas a hospodárně tato podání vyřídit.

Na základě elektronického podání lze např. vyřídit: podněty (§ 42 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů); stížnosti (§ 175 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů); stížnosti na výkon samostatné působnosti územních samosprávných celků (zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praha); žádosti o informace (zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů); podání (§ 37 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů).

Prvním krokem při vyhodnocení podání je posouzení, zda je příslušný orgán veřejné správy kompetentní k jeho vyřízení. Následně dalším krokem je posouzení z hlediska obsahových a formálních náležitostí. Elektronické podání je otevřeným nástrojem komunikace, neboť podání může učinit kdokoli, aniž předtím učiní jakékoliv jiné kroky.

Jako nevýhodu elektronických podatek můžeme zmínit, že nestanovují garanci doručení elektronických dokumentů a v mnoha případech přes elektronické podatelny přijdou dokumenty, které nejsou úředníky obecních úřadů identifikovány jako elektronická podání. Rovněž počet obecních úřadů provozujících funkční elektronickou podatelnu je v současné době nízký, k 31. 12. 2007 bylo evidováno Českým statistickým úřadem pouze 30 % funkčních elektronických podatek.

Od 1. července 2009 vstoupil v účinnost zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, který přináší institut datových schránek jako jednu ze zásadních podpor rozvoje e-governmentu na všech úrovních veřejné správy v České republice.¹ Každý z těchto nástrojů má svá specifika, daná svými odlišnými vlastnostmi.

Podle tohoto zákona budou jednotlivé orgány veřejné správy používat svou datovou schránku a provádět autorizovanou konverzi dokumentů.

Datová schránka je zákonem č. 300/2008 Sb. v § 2 definována jako elektronické úložiště, které je určeno k doručování orgány veřejné moci a k provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci. Za orgány veřejné moci se ve smyslu § 1 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb.

¹ Novelou zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, vzniklo tzv. přechodné období, které od 1. července 2009 umožní přihlášení do datové schránky, ale nikoli její aktivaci. K té může dojít později, nejspíše však do 1. 11. 2009.

považují státní orgány, orgány územních samosprávných celků, Pozemkový fond České republiky i jiné státní fondy, zdravotní pojišťovny, Český rozhlas, Česká televize, samosprávné komory zřízené zákonem, notáři a soudní exekutoři. Jedná se o komunikaci prostřednictvím datových schránek orgánů veřejné moci vůči fyzickým osobám a právníkům osobám, dále o elektronické úkony mezi orgány veřejné moci navzájem.

Datové schránky zřizuje a spravuje Ministerstvo vnitra ČR a je možné si je zařídit na jednotlivých pracovištích Czech POINTů. Zákon rovněž počítá se skutečným tokem informací prostřednictvím využití datových schránek. Problematika doručování dokumentů je řešena v § 17 zmíněného zákona, odstavci 1: *Umožňuje-li to povaha dokumentu, orgán veřejné moci jej doručuje jinému orgánu veřejné moci prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje na místě. Umožňuje-li to povaha dokumentu a má-li fyzická osoba nebo právnická osoba zpřístupněnou svou datovou schránku, orgán veřejné moci doručuje dokument osobě prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje veřejnou vyhláškou nebo na místě.* Ministerstvo vnitra ČR za účelem správy informačního systému datových schránek bude využívat údaje, které jsou vedeny v informačním systému evidence obyvatel, jak pro státní občany České republiky, tak u cizinců. Postup při provádění autorizované konverze dokumentů (§ 22 odst. 1), tj. úplné převedení dokumentu v listinné podobě do dokumentu obsaženého v datové zprávě, ověření shody obsahu těchto dokumentů a připojení ověřovací doložky, je popsán v § 24 výše uvedeného zákona.

Nebude to znamenat násilné změny ve vnitřních informačních systémech, které již mají jednotlivé úřady implementovány, ale půjde o dokumentované rozhraní, ke kterému se budou moci IS organizací připojovat pravděpodobně prostřednictvím webových služeb, tj. přes veřejnou datovou síť Internet. Důvodová zpráva k návrhu zákona konkrétně vyčísľuje příslušné náklady, které dle propočtů budou ve výsledku rozhodně mnohem nižší než předpokládané úspory plynoucí ze zvýšení elektronické komunikace na úkor komunikace klasické (Lechner, 2008).

Tabulka 1 Vývoj cen datové zprávy podle celkového počtu datových zpráv (transakcí) doručených informačním systémem datových zpráv

Počet datových zpráv odeslaných orgány veřejné moci	Cena s DPH v Kč	Bez DPH v Kč
0- 33 mil.	17,90	15,04
33 – 66 mil.	15,90	13,36
66 – 100 mil.	13,90	11,68
100 – 123 mil.	11,90	10,00
nad 123 mil.	9,90	8,32

Zdroj: www.mvcr.cz; vlastní zpracování.

Podle zákona č. 300/2008 Sb. při zřizování datových schránek nevzniká orgánu veřejné moci povinnost zřídit zároveň elektronickou spisovou službu. Pokud orgán veřejné moci vede spisovou službu elektronicky, musí spisovou službu uzpůsobit ke komunikaci s informačním systémem datových schránek. U malých obcí postačí základní webové rozhraní datové schránky. Návrh novely zákona o archivnictví a spisové službě však přináší povinnost zavedení spisové služby, u malých obcí se počítá s pomocí z tzv. eGON center, která budou fungovat v rámci jednotlivých krajských úřadů a obcí s rozšířenou působností.

Datové schránky jsou uzavřeným systémem, neboť podat podání elektronickou cestou do datové schránky úřadu může pouze osoba, která má rovněž zřízenou datovou schránku. Tato služba má garantované doručení, dochází k jednoznačné identifikaci odesílatele. Dále je podstatné, že úkon učiněný oprávněnou osobou nebo pověřenou osobou prostřednictvím datové schránky má stejné účinky jako úkon učiněný písemnou formou a podepsaný odesílatelem.

Pokud tyto dva nástroje elektronické komunikace srovnáme z hlediska ekonomického, tak vstupní náklady jsou obdobné. Pro výkon správních činností je nutné vybavení počítačovou technikou, příslušnými programy, školením obsluhy a mzdou úředníka vynaloženou na den práce. Provozní náklady pro orgány veřejné moci jsou zejména platný kvantifikovaný certifikát, upgrade softwaru a případné doškolení.

Politika zpoplatnění datových zpráv je zacílená pouze na orgány veřejné moci formou úhrady odeslané datové zprávy. Fyzické osoby, fyzické osoby podnikající a právnické osoby kromě orgánů veřejné moci budou mít komunikaci prostřednictvím datových schránek zdarma.

Cena datové zprávy je určena Smlouvou o provozování informačního systému datových schránek, kterou uzavřeli dne 27. února 2009 ministr vnitra a generální ředitel České pošty, s.p. Cena za jednu transakci bude kolísat, viz tabulka 1, podle

velikosti, respektive podle objemu odeslaných zpráv v rámci veřejné správy.

Z analýzy poštovní korespondence u vybraných obcí Moravskoslezského kraje v roce 2008 vyplývá, že počet zásilek obecních úřadů ve vztahu k fyzickým, právnickým osobám a orgánům veřejné moci byl v převážné míře (81 %) tvořen obyčejným dopisem. Je nezbytné poznamenat, že cena za poštovní služby se liší podle druhu zásilky (obyčejný dopis 10 Kč, doporučený dopis 26 Kč, doporučený dopis s dodejkou 32 Kč a doporučený dopis s dodejkou do vlastních rukou 38 Kč). Proto je možné usuzovat, že úspora ve variabilních nákladech na doručování bude v prvních letech zejména u velkých úřadů v rámci institucí veřejné správy. Novelou zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, je stanoveno, že zprávy odesílané orgány veřejné moci budou hrazeny ze státního rozpočtu.

Česká pošta, s.p. garantuje bezpečnost celého systému datových schránek. Celý systém bude pravidelně podroben auditorskému řízení z hlediska bezpečnosti, shody podle zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a nakládání s osobními údaji a bude pod kontrolou Úřadu na ochranu osobních údajů.

Základní atributy pro srovnání těchto dvou nástrojů elektronické komunikace zobrazuje tabulka 2.

4. Preference forem komunikace malých obcí v Moravskoslezském kraji

4.1 Administrativní struktura Moravskoslezského kraje

Oblast veřejné správy se neustále vyvíjí a je ovlivněna základními ekonomickými, demografickými, sociálními a také politicko-správními faktory na území daného kraje.

V Moravskoslezském kraji bylo, podle Českého statistického úřadu, k 1. 1. 2008 celkem 299 obcí. Z nich je 40 měst a městysem na základě zákona č. 234/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, se staly tři obce (Suchdol nad Odrou, Spálov a Litultovice). Podíl městského obyvatelstva činí 76,2 % oproti 70,5 % celostátního průměru. Kraj je strukturován do šesti okresů, a to okres Bruntál, Karviná, Opava, Frýdek-Místek, Ostrava a okres Nový Jičín. Základní parametry okresů a Moravskoslezského kraje uvádí tabulka 3.

Ostrava, Opava, Karviná, Frýdek-Místek, Havířov jsou statutárními městy Moravskoslezského kraje. Město Ostrava je vnitřně členěno do 23 správních obvodů, velmi různorodých jak do velikosti, tak i charakteru. Statutární město Opava je částečně

členěno na devět městských částí (Opava-nečleněná část města, Malé Hoštice, Komárov, Suché Lazce, Podvihov, Zlatníky, Milostovice, Vlastovičky, Vávrovce). Tyto části statutárního města jsou především lokalizovány v okrajových, integrovaných sídlech vesnického charakteru. Statutární města Karviná, Frýdek-Místek a Havířov nejsou vnitřně členěna. Z politicko-správního hlediska je Moravskoslezský kraj tedy v základní úrovni členěn do zhruba 330 celků s vlastními samosprávnými orgány.

Je nutno podotknout, že v Moravskoslezský kraji je počet obcí v posledních letech poměrně stabilizován. Obce se vzájemně liší především rozsahem výkonu státní správy. V tomto smyslu je lze rozdělit do pěti skupin, a to na:

- obce, které vykonávají státní správu na svém území v základním rozsahu,
- obce, které mají navíc matriční úřad a tuto agentu vykonávají i pro okolní obce patřící do předchozí skupiny,
- obce, které kromě již zmíněných agend mají i stavební úřad a rovněž vykonávají agendu i pro okolní obce patřící do předchozích skupin,
- obce s pověřeným obecním úřadem,
- obce s tzv. rozšířenou působností.

Téměř dvě třetiny obcí patřily v roce 2008 do první skupiny obcí. 44 obcí mělo jen matriční úřad a 30 obcí matriční i stavební úřad. Výjimkou je obec Návsi (okres Frýdek-Místek), jež měla pouze stavební úřad (bez matriky). V Moravskoslezském kraji bylo v roce 2008 celkem 30 obcí s pověřeným obecním úřadem a 22 obcí s rozšířenou působností.

Výrazné rozdíly mezi obcemi jsou také zejména ve velikosti obce, dané počtem trvale bydlících obyvatel. Nejmenší obcí Moravskoslezského kraje je Nová Pláň (okres Bruntál) s 26 obyvateli k 1. 1. 2008. Ve 12 obcích nad 20 000 obyvatel žije necelých 800 tisíc obyvatel, což činí 62,73 % obyvatel kraje. V nejmenších 12 obcích, z hlediska počtu obyvatel, žije celkem 1 531 obyvatel (zhruba 0,12 %). Moravskoslezský kraj má nejmenší počet obcí pod 199 obyvatel v rámci jednotlivých krajů. Největší procento obcí s touto hranicí obyvatel má kraj Vysočina (48,15 %). Volba Moravskoslezského kraje pro analyzovanou problematiku byla provedena z důvodu blízké lokalizace autorky, zejména pro možnost osobních rozhovorů v rámci sledovaných velikostních kategorií obcí.

Z tabulky 4 je zřejmé, že vyšší hustota zalidnění je typická nejen pro okres Ostrava, ale i pro další okresy. Výjimkou je území okresu Bruntál, v němž jsou parametry obcí do značné míry ovlivněny důsledkem nedostatečného zalidnění v poválečném období.

Zastoupení obyvatel podle pohlaví na území Moravskoslezského kraje je v dlouhodobém hodnocení téměř stabilní. Podle velikostních skupin obcí lze z vybraných analýz vysledovat vyšší počty žen na 1 000 mužů u velikostních kategorií obcí od 5 000 obyvatel výše. Z toho vyplývá vyšší věková struktura u žen, u kterých je ve všech velikostních skupinách obcí podíl starších 65 let vyšší proti nejmladším do 14 let. Tabulka 5 ukazuje, že celkový průměrný věk obyvatel Moravskoslezského kraje je nejvyšší u velikostní kategorie obcí 0-199. Nelze určit jednoznačně, jaký vliv má velikostní kategorie obcí na

věkové skupiny. Stav je podložen zřejmě odlivem obyvatelstva ze zemědělství do sektoru terciárního, jenž vyžaduje vysokou koncentraci a rovněž rozsáhlý demografický potenciál.

Pracovní funkce obcí klesá s jejich velikostí a obce do takřka 5 000 obyvatel nebyly schopny (2008) poskytnout možnost zaměstnání ani polovině obyvatel dané obce. *Vyjíždka za prací je obecně posuzována jako proces, při němž pracovník při cestě do práce překročí hranice obce; pokud reálně dojíždí za prací mezi sídly uvnitř jedné obce, je tedy statisticky*

Tabulka 2 Základní srovnání elektronické podatelny a datové schránky

Atribut	Elektronická podatelna	Datová schránka
Otevřenost/uzavřenost	Otevřený nástroj	Uzavřený nástroj
Garance doručení	Není zaručena	Je zaručena
Jednoznačná identifikace odesílatele	Pouze u elektronických podepsaných zásilek	U všech podání automaticky
Nebezpečí nevyžádané pošty	Vysoké	Velmi nízké
Možnost podat podání	Neomezena	Pouze pokud má osoba zřízenou datovou schránku
Povinnost přijímat podání prostřednictvím tohoto nástroje pro orgány veřejné moci	Dle nařízení vlády a dalších zákonů	Dle zákona č. 300/2008 Sb. a dalších zákonů
Povinnost prostřednictvím tohoto nástroje odesílat	Není, jen na žádost účastníka řízení	Je, pokud adresát má zřízenou datovou schránku a tato je přístupná
Finanční náročnost pro fyzické a právnické osoby mimo orgány veřejné moci	Pořízení kvantifikovaného certifikátu	Při běžném provozu bez přímých nákladů

Zdroj: Lechner (2009); www.issz.cz; vlastní zpracování.

Tabulka 3 Základní parametry okresů a Moravskoslezského kraje dle ČSÚ k 31. 12. 2007

Územní jednotka	Počet obyvatel	Počet obcí	Počet obcí 0-499 obyv.	Počet obcí 500-1500 obyv.	Počet obcí 1501-2999 obyv.	Počet obcí 3000 a více obyv.
Ostrava-město	336 811	13	1	4	4	4
Karviná	275 397	17	0	2	2	13
Frýdek-Místek	210 369	72	13	31	16	12
Nový Jičín	152 352	53	5	27	12	9
Opava	176 820	77	17	39	9	12
Bruntál	98 148	67	39	20	2	6
Celkem Moravskoslezský kraj	1 249 897	299	75	122	45	56

Zdroj: Český statistický úřad; Statistická ročenka České republiky 2007; vlastní výpočty.

Tabulka 4 Parametry obcí v Moravskoslezském kraji k 31. 12. 2007

Územní jednotka	Počet obyvatel	Hustota zalidnění	Plocha v km ²	Podíl městského obyvatelstva (%)	Počet obcí	Průměrná velikost obce	
						v km ²	v tis. obyv.
Ostrava-město	336 811	1 016,0	332	96,4	13	26	26
Karviná	275 397	773,0	356	88,0	17	21	16,2
Frýdek-Místek	210 369	174,1	1 208	55,1	72	17	2,9
Nový Jičín	152 352	172,8	882	68,1	53	17	2,9
Opava	176 820	158,8	1 113	55,9	77	14	2,3
Bruntál	98 148	63,9	1 536	68,6	67	23	1,5
Celkem Moravskoslezský kraj	1 249 897	230,3	5 427	76,2	299	18	4,2
Česká republika	10 287 189	132,0	78 867	70,5	6 249	13	1,6

Zdroj: Český statistický úřad; Statistická ročenka České republiky 2007; vlastní výpočty.

nezaznamenaná. To také zkresluje údaje u větších obcí, tvořených obvykle více sídly (Kovář, 2000).

Z pohledu velikostních skupin obcí je patrné (viz tabulka 7), že v obcích s nižším počtem obyvatel jsou vyšší podíly obyvatelstva se základním

a neukončeným vzděláním, učňovským a středním bez maturity. Naopak pro obce s vyšším počtem obyvatel platí, že se s počtem obyvatel zvyšují podíly obyvatel se vzděláním středním s maturitou vč. vyššího i vzděláním vysokoškolským.

Tabulka 5 Věková struktura obyvatel jednotlivých velikostních kategorií obcí v MSK (2008)

Velikostní skupina obce, kraj	Průměrný věk			Předproduktivní věk (v %), 0-14	Poproduktivní věk (v %), 65 a více
	celkem	muži	ženy		
do 199	41,2	39,9	42,4	40,7	20,1
od 200 do 499	39,3	37,9	40,8	18,3	12,9
od 500 do 999	39,5	38,2	40,7	17,7	12,6
od 1 000 do 1 999	39,7	38,4	41,1	17,5	13,2
od 2 000 do 4 999	40,3	38,9	41,6	17,1	13,5
od 5 000 do 9 999	40,4	38,8	41,9	16,8	13,2
od 10 000 do 19 999	39,8	38,1	41,4	17,8	11,3
od 20 000 do 49 999	39,6	38,0	41,2	18,1	11,3
od 50 000 do 99 999	40,5	38,8	42,0	17,0	11,7
nad 100 000	40,5	38,7	42,1	16,4	12,7
Moravskoslezský kraj	39,9	38,6	41,7	17,2	12,4

Zdroj: Statistický lexikon obcí České republiky; vlastní výpočty.

Tabulka 6 Ekonomicky aktivní obyvatelstvo v Moravskoslezském kraji podle velikostních skupin obcí (2008)

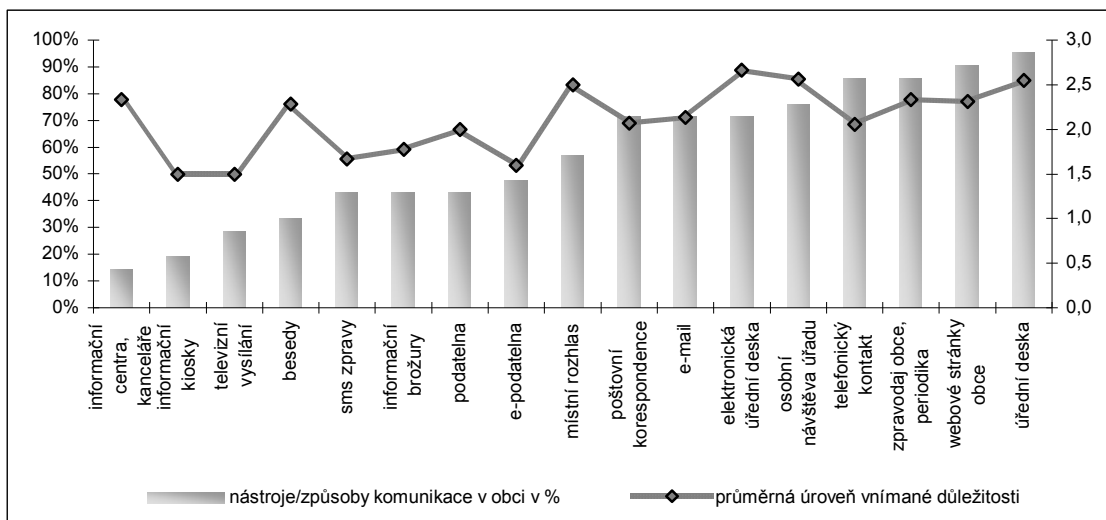
Velikostní skupina obce	Ekonomicky aktivní v (%)	
	celkem	podíl vyjíždějících za prací z počtu ekonomicky aktivních v (%)
do 199	56,0	51,7
od 200 do 499	48,9	60,2
od 500 do 999	49,4	63,0
od 1 000 do 1 999	47,9	61,7
od 2 000 do 4 999	48,4	58,2
od 5 000 do 9 999	49,1	42,6
od 10 000 do 19 999	50,4	32,0
od 20 000 do 49 999	50,6	26,1
od 50 000 do 99 999	49,5	27,8
nad 100 000	50,6	8,0
Moravskoslezský kraj	49,7	31,7

Zdroj: Statistický lexikon obcí České republiky; vlastní výpočty.

Tabulka 7 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání a velikostních skupin obcí (2001)

Velikostní skupina obce, kraj	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem	Podíl obyvatel podle dosaženého vzdělání (v %)					
		základní a neukončené	učňovské a střední bez maturity	střední s maturitou vč. vyššího	vysokoškolské	nezjištěné	bez vzdělání
do 199	1 541	35,5	43,7	16,5	3,0	0,6	0,5
od 200 do 499	17 184	32,6	42,8	19,1	3,3	1,2	1,0
od 500 do 999	45 399	28,4	43,6	22,3	4,4	0,8	0,7
od 1 000 do 4 999	200 484	26,7	40,8	25,2	5,9	0,8	0,6
od 5 000 do 19 999	131 071	25,5	39,5	26,3	6,9	1,2	0,6
od 20 000 do 49 999	163 740	24,9	38,5	27,8	7,2	1,1	0,4
od 50 000 a více	492 268	24,1	37,1	27,2	9,4	1,7	0,5
Moravskoslezský kraj	1 051 687	25,2	38,7	26,4	7,8	1,3	0,5

Zdroj: ČSÚ; Sčítání lidu, domů a bytů 2001.

Obrázek 1 Nástroje/způsoby komunikace v % a průměrná úroveň vnímané důležitosti

4.2 Metodická část

V dubnu roku 2009 byl autorkou proveden primární výzkum zaměřený na zjištění nástrojů/způsobů komunikace v rámci vztahu malých obcí (0–499 obyvatel) Moravskoslezského kraje s občanskou veřejností. Cílem bylo mimo jiné posoudit limitující faktory pro využití elektronických nástrojů komunikace a zjistit, jak respondenti vnímají zavádění elektronické komunikace prostřednictvím datových schránek.

Za základní soubor výzkumu byly považovány obce Moravskoslezského kraje, což činí soubor 299 obcí. Výběrovým vzorkem se staly obce s počtem obyvatel 0–499. Pro účely zpracování tohoto článku bylo tedy celkem osloveno 75 obcí Moravskoslezského kraje.

Dotazníkové šetření probíhalo formou dotazníku zasílaného vybraným obcím Moravskoslezského kraje. Dvoustránkový dotazník byl vyhotoven ve dvou podobách – jednak jako aplikace Microsoft Word (pro osobní rozhovor) a jednak v elektronické podobě s účelem snížit časové nároky na distribuci a zpětné odeslání elektronickou formou. Průvodní dopis, zdůvodňující zaměření výzkumu a obsahující odkaz na internetovou stránku s dotazníkem, byl zaslán na e-mailové adresy jednotlivých obcí. Z hlediska tohoto článku budou prezentovány pouze výsledky výzkumu, které jsou zaměřené na zkoumanou problematiku. Respondenti měli možnost vyjádřit se k předem definovaným komunikačním kanálům s alternativní možností volby dalšího nástroje a rovněž definovali vnímanou důležitost jimi označených nástrojů komunikace.

4.3 Základní výsledky výzkumu

V rámci primárního výzkumu bylo osloveno prostřednictvím internetu 75 obcí Moravskoslezského kraje, z počtu oslovených respondentů bylo získáno 37 odpovědí, což je 49 % z celkově oslovených obcí. Pro neúplné zodpovězení otázek bylo šest dotazníků vyřazeno. Z tohoto důvodu se snížil počet dotazníků na 31. Celková úspěšnost se tak snížila na 41 %.

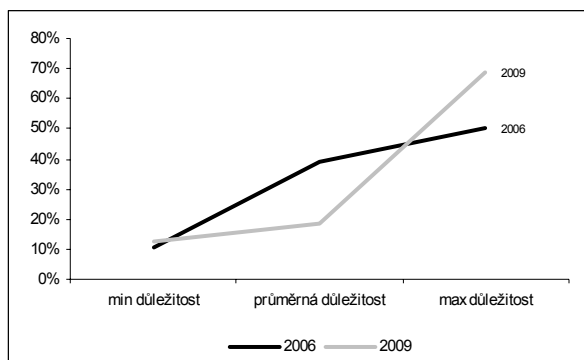
Hlavní oblast výzkumu byla zaměřena na zjištění nástrojů/způsobů komunikace obce s občanskou veřejností.

Z obrázku 1 vyplývá jednoznačné postavení úřední desky jako nástroje komunikace s občany. Z hlediska významnosti, kterou uvedli respondenti (zejména starostové/starostky obcí) v dotaznících, je váha vnímané důležitosti v první řadě kladena na elektronickou úřední desku (2,7). Porovnáním dalších zkoumaných nástrojů komunikace, jako je elektronická podatelna, poštovní korespondence a osobní kontakt, se ukazuje, že v případě malých obcí je osobní komunikace velmi podstatná. Jak je patrné z grafu, rovněž u těchto způsobů komunikací koresponduje vnímaná důležitost s jejich využitím.

Velmi zajímavé se jeví srovnání výsledků dotazníkového výzkumu v letech 2006² a 2009.

² V srpnu roku 2006 byl proveden primární výzkum zacílený na využití nástrojů informovanosti občanů ze strany obcí Moravskoslezského kraje, identifikace limitujících faktorů pro samotnou aplikaci elektronických nástrojů komunikace a v neposlední řadě na analýzu využití tiskovin pro potřeby informací občanů obce. Cílovým zaměřením byly obce ve

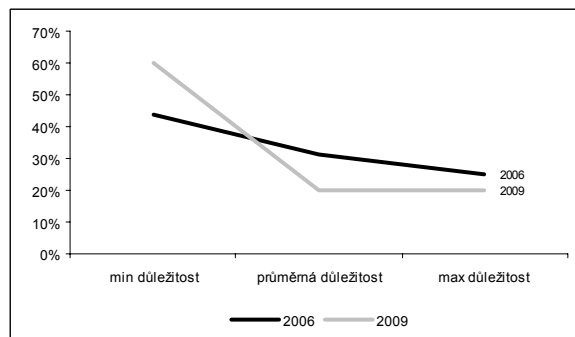
Z obrázku 2 vyplývá nárůst vnímané důležitosti komunikačního nástroje osobní návštěvy na daném úřadu. Důvodem může být neznalost možností občanů komunikovat přes elektronické nosiče informací, neznalost internetového prostředí, počáteční nedůvěra ve využívání elektronických nástrojů, atd. Avšak co se týče malých obcí, autorka se spíše přiklání k názoru, že občané těchto obcí raději volí osobní návštěvu úřadu z důvodu blízkosti místa úřadu a také nedostatečné vybavenosti občanů výpočetní technickou a připojením počítače k internetu.

Obrázek 2 Vnímaná důležitost nástroje komunikace – osobní návštěva úřadu – v letech 2006 a 2009

Obrázek 3 ilustruje skutečnost, že e-podatelná jako nástroj komunikace má klesající vnímanou důležitost v roce 2009 oproti roku 2006. Předpokladem bylo, že nastane opačná situace. Problémem je, že tento nástroj komunikace podle statistiky Českého statistického úřadu využívá pouze 30 % obecních úřadů. Z rozhovorů s vybranými starosty/starostkami obcí vyplynulo, že nedostávají žádné nebo jen několik málo elektronických písemností, resp. podání opatřených zaručeným elektronickým podpisem. Na druhou stranu i občané, pokud chtějí s úřady komunikovat elektronicky prostřednictvím elektronické podatelny (např. učinit podání podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů), musí tak učinit podepsáním dokumentu zaručeným elektronickým podpisem. Nejsou-li tyto náležitosti splněny, tzn. že podání je posláno bez zaručeného elektronického podpisu, musí tak podatel do 5 dnů potvrdit podání písemně nebo ústně do protokolu na správním úřadě.

Srovnání „poštovní korespondence“ v těchto letech nepřineslo žádné podstatné zjištění. Proto není ani graficky znázorněno. Vnímaná důležitost tohoto způsobu komunikace v roce 2006 koresponduje s vnímanou důležitostí v roce 2009.

Obrázek 3 Vnímaná důležitost nástroje komunikace – e-podatelná (v letech 2006 a 2009)

Oboustranná elektronická komunikace mezi jednotlivými orgány veřejné správy a občany, jak již bylo zmíněno při vyřizování správních náležitostí cestou elektronických podatek, je závislá na elektronickém podpisu. Proto byla další otázka šetření zaměřena na vlastnictví elektronického podpisu obecních úřadů. Z výzkumu vyplynulo, že v roce 2009 z celkového počtu 31 obecních úřadů má 35,5 % elektronický podpis, což činí konkrétně 11 obecních úřadů.

Pouze čtyři obecní úřady uvedly, že mají zavedenou elektronickou spisovou službu. Počet elektronických podání však nepřekročil číslo pět.

Další otázka výzkumu zjišťovala subjektivní stanovisko vyplňující osoby. Základní otázka zněla: Jak vnímáte zavádění elektronické komunikace prostřednictvím datových schránek? Jednalo se o otevřenou otázku, kdy se respondenti mohli vyjádřit k dané problematice. Pro ilustraci byly vybrány některé reprezentativní odpovědi, bez jazykové úpravy.

- Úspora peněz a času.
- Jsme malá obec, lidé si zajdou osobně, myslím, že větší města je využijí více.
- Nebude to jednoduché, starší občané to nebudou využívat.
- Datové schránky vítáme.
- Z pohledu malé obce jako zbytečně drahou, nepotřebnou povinnost.
- Bude to jistě velmi přínosné, zjednoduší se doručování a ušetří to také finance, ale všichni se budeme teprve učit, jak to vše bude fungovat a čas vše ukáže.
- Při jednom úředníkovi na obecním úřadě a neuvolněné starostce a neuvolněné místostarostce to považují za velkou zátěž.
- Když to musí ze zákona být, tak to mít budeme.
- Jako potřebu doby.

- Rychlejší komunikace mezi úřady, pro malé obce finančně náročnější než klasický způsob (pokud neschválí osvobození), nedořešené pro stavební záležitosti (velké mapy a projekty), zdržování neustálými povinnými dotazy na schránky fyzických osob (kdo chce posílat do schránky), má toto sám uvést včetně adresy schránky).
- Velmi málo tomu všemu rozumím. Je-li to cesta pokroku? Doufám, že se to podaří zvládnout.

5. Diskuze výsledků

Důležitou otázkou je, zda občané ČR vůbec chtějí komunikovat elektronicky a zda jsou k tomuto vytvořeny systémové podmínky. Z údajů Českého statistického úřadu (2009) vyplynulo, že v roce 2008 byl podíl jednotlivců používajících internet ve vztahu k veřejné správě 19 %. Mezi nejčastěji navštěvovanými úřady byly obecní, městské úřady a magistráty (54 %), dále úřady sociálního zabezpečení a další. Podstatnou záležitostí je rovněž řešení vybavenosti domácností počítači a připojením k internetu. V šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci pracuje Český statistický úřad s daty cca 10 000 respondentů za celou Českou republiku. Údaje jsou publikovány za jednotlivé kraje. V rámci krajského srovnání jsou nejvíce osobním počítačem a připojením k internetu vybaveny domácnosti v Praze, nejméně domácnosti v Olomouckém kraji (zhruba třetina domácností). V Moravskoslezském kraji bylo v roce 2008 vybaveno počítači 46,4 % domácností a připojením k internetu 41,3 % domácností. Je nutno konstatovat, že i když se počet domácností, které jsou vybaveny počítačem a připojením k internetu v letech 2003–2008 zvýšil, přetrvávají rozdíly v přístupu k těmto technologiím v závislosti na typu domácnosti nebo lokalitě sledovaných domácností. *Větší je také pravděpodobnost, že bude mít internet domácnost ve velkém městě (48 %) než ve venkovské oblasti (37 %) (ČSÚ, 2009).* Bylo by rovněž vhodné vytvořit analýzu dostupnosti informačních a komunikačních technologií v rámci velikostních skupin obcí, opora v tvrdých datech však bohužel v současné době není dostatečná. Větší možnosti by mohlo přinést sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011, ve kterém se, podle návrhu zákona o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011, se základními otázkami vybavenosti domácností informačními a komunikačními technologiemi počítá.

Otázka, zda chtějí komunikovat prostřednictvím nástrojů elektronické komunikace i úřady, je bezpředmětná. Zákon č. 300/2008 Sb. totiž ukládá povinnost všem orgánům veřejné moci komunikovat elektronicky prostřednictvím datových schránek.

Kde však můžeme najít problémy, resp. rizika spojená s touto komunikací? Dle názoru autorky zejména u malých obcí. Důvodů je několik, např. technické vybavení úřadu výpočetní technikou (i když v naprosté většině úřadů již funguje napojení počítačů na internet, informační soubory pro agendy typu evidence obyvatelstva, majetek). Výjimečně je aplikována i elektronická spisová služba, jak nám ukazují výsledky dotazníkového šetření. Dalším limitujícím faktorem může být počet zaměstnanců úřadu. U nejmenších obcí, bráno z hlediska počtu obyvatel, se setkáváme s neuvolněným starostou/kou, jediným úředníkem (v mnohých případech se to řeší dohodou o provedení práce), který se stará o veškeré administrativní záležitosti (účetnictví, ohlašovna, atd.). Tzn. že úřední hodiny jsou zkrácené, reálně mnohdy jen jednou týdně.

Zavedením datových schránek se předpokládá nárůst písemností přicházejících skrze datové schránky. Tyto písemnosti se musí evidovat a uchovávat. Je otázkou času, kdy si i malé obce pořídí elektronickou spisovou službu nebo využijí hostovanou spisovou službu v rámci eGONcenter.

Komunikace úřadů s občany je možná v rámci různých forem. V rámci tohoto článku byly hodnoceny následující způsoby komunikace: elektronická komunikace, přímý kontakt občana s úřední osobou, poštovní korespondence či komunikace prostřednictvím úřední desky. Každá z těchto forem komunikace má svá specifika i rozdílnou ekonomickou stránku.

V souvislosti s nabytím účinnosti zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, přibudou orgánům veřejné moci, tedy v tomto případě obcím úřadům, další povinnosti definované zákonem. Je proto nezbytné učinit úpravy v interních dokumentech orgánů veřejné moci. Konkrétně se jedná o následující dokumenty: organizační řád, podpisový řád, spisový a skartační řád. V rámci organizační struktury vznikne celá řada nových úkonů a činností, což povede ke změně pracovních rolí a funkcí.

Ke zvládnutí implementace komunikace prostřednictvím datových schránek mezi jednotlivými úřady, úřady a občanem na jejich žádost, je nezbytné nutné vypořádat se s elektronickými dokumenty na úřadech. Jednou z možností je zavedení elektronické spisové služby jako výkonného nástroje pro správu dokumentů.

Pokud srovnáme elektronické podatelny a datové schránky z hlediska funkčnosti, pak je možné nalézt dvě podstatné přednosti datových schránek. Komunikace prostřednictvím datových schránek by měla mít vyšší zabezpečení než standardní

elektronické zprávy a dále se dopředu počítá s provázáním informačního systému datových schránek s vnitřními informačními systémy jednotlivých úřadů. Ve srovnání s běžnou komunikací přes elektronické podatelny, mají datové schránky legislativně ukotvenou garanci doručení. Datové schránky tudíž bude možné používat i tam, kde zákon vyžadoval ověřené doručení do vlastních rukou.

Nákladová stránka datových schránek je zřejmá. Přípravná fáze zřízení datových schránek, tj. rozesílání obálek s přístupovými kódy, je hrazena Ministerstvem vnitra ČR. Jednotlivé transakční služby pro orgány veřejné moci se budou platit České poště, s.p. Do budoucna je možné zvažovat také komerční využití datových schránek, tedy komunikaci mezi jednotlivými fyzickými a právníckými osobami navzájem, což přinese České poště, s.p., další zisky.

S narůstajícími možnostmi a povinnostmi zejména orgánů veřejné moci je nezbytné využívat tzv. uznání elektronický podpis (zaručený elektronický podpis, založený na kvantifikovaném certifikátu, vydaném akreditovaným poskytovatelem certifikačních služeb) nebo uznanou elektronickou značku, taktéž založenou na kvantifikovaném certifikátu (vydaném akreditovaným poskytovatelem certifikačních služeb). Orgány veřejné moci musí dodržet povinnosti podepisování dokumentů zasílaných přes datové schránky s ohledem na správní řád. Úřady tedy musí tyto dokumenty opatřit zaručeným elektronickým podpisem. Princip nakládání s elektronickými dokumenty vychází z vnitřních zvyklostí úřadu. Většina úřadů má jednoho úředníka, který stvrzuje správnost dokumentů svým podpisem. Tzn., že v rámci úřadu je jedna osoba (zejména pracovník spisové výpravy), která opatřuje spis elektronickým podpisem i za ostatní úředníky v jiných odděleních. V České republice existují tři akreditovaní poskytovatelé certifikačních služeb – První certifikační autorita, a.s.; Česká pošta, s.p., a eIdentity, a.s. Vydání kvantifikovaného certifikátu je zpoplatněno a cena certifikátu se liší především podle zvoleného nosiče.

Oproti úřadům občané nemusí v komunikaci prostřednictvím datových schránek využívat zaručený elektronický podpis. Jejich identifikace je zaručena již vlastnictvím datových schránek. Pokud totiž má stát zájem na tom, aby občané s orgány veřejné správy komunikovali elektronicky, musí učinit takové kroky, které jim to umožní (jde – správně – cestou datových schránek, jejich zřízení i provozování je pro občany zdarma).

Z předchozích poznatků je zřejmé, že státní informační politika neodráží velikostní strukturu obcí České republiky, které se vyznačují značnou roztržitostí. Typicky je právě velký počet malých

obcí. K 1. 1. 2008 existovalo v České republice 6249 obcí s celkovým počtem obyvatel 10 467 542 obyvatel. Ve velikostních skupinách do 1 000 obyvatel se nachází 78,44 % všech obcí. V těchto obcích přitom žije pouze 20,62 % obyvatelstva ČR.

Autorka si je vědoma, že Moravskoslezský kraj je svým způsobem výjimečný, neboť má pouze 4,68 % obcí pod hranicí 199 obyvatel. Počet obcí ve velikostních kategoriích 0–499 činil k 1. 1. 2008 75. Z jednotlivých výsledků však lze vyvozovat závěry. V rámci zkoumané problematiky přinesl provedený výzkum podstatné zjištění, a to, že z pohledu malých obcí je přisuzována váha důležitosti zejména osobní komunikaci.

Je nutno říci, že systém bude fungovat, až k tomu bude mít patřičné podmínky. Není možné nařizovat určitá opatření, pokud nejsou tyto podmínky vytvořeny. Jako příklad je možné zmínit elektronické podatelny. Obce si splnily svou zákonnou povinnost vytvořením elektronické podatelny a jejím ohlášením u tehdejšího Ministerstva informatiky ČR. Většinou však nedostávaly podání prostřednictvím elektronické podatelny, proto po vypršení platnosti kvantifikovaného certifikátu neměl nikdo zájem o obnovu certifikátu, tudíž elektronická adresa přestala být aktivní. Došlo tedy k plýtvání penězi, časem i lidským faktorem.

V současné době je nabídka umožnění přístupu občanům k elektronickým formám komunikace postavena na „výlučnosti“. Tzn., že není občanům dostatečně umožněn přístup k internetu. Pokud občané nebudou tento přístup mít, není možné, aby komunikovali s úřady elektronickou cestou. Mnohé obce, knihovny, školy nabízejí občanům přístup k internetu, ale není to norma. Počet domácností, které mají připojení počítače k internetu, není 100%. Je zřejmé, že vždy budou existovat marginální skupiny obyvatelstva, které tuto formu komunikace nebudou umět či nebudou moci využívat. Vše má ale své řešení (např. v podobě sociálních pracovníků, již budou těmto skupinám obyvatelstva pomáhat s elektronickou formou komunikace). Otázkou zůstává, zda stát chce ponechat tuto formu komunikace na tržním prostředí, nebo z ní chce udělat tzv. statek pod ochranou?

6. Závěr

V tomto článku bylo poukázáno na výsledky výzkumu, který byl zaměřen na zjištění nástrojů/způsobů komunikace obcí s občany. Výsledky přinesly reálná fakta o možnostech malých obcí komunikovat s občany elektronickou cestou. Bylo by vhodné učinit takovéto průzkumy v širším zaměření, neboť z těchto údajů by pak měla být následně vytvářena státní informační a komunikační

politika ČR, jež by odrážela jednak velikostní strukturu obcí České republiky a dále by vycházela z podmínek komunikace občanů s úřady elektronickou cestou.

Modernizaci veřejné správy cestou zavádění informačních technologií je možné efektivně řešit u velkých či středně velkých obcí. Malé obce v současné době nemají objektivně vytvořeny podmínky, aby mohly elektronicky komunikovat s občany a aby tato komunikace byla smysluplná. Proto preferují interpersonální ústní komunikaci s občany. Klasické formy komunikace zůstávají přínosem pro občany malých obcí a z výzkumu vyplývá, že jejich stále se udržující význam. Proto je třeba s nimi nadále počítat, kultivovat je a rozvíjet, nikoliv odbourávat.

Jednou z možností, jak sjednotit systémy, je v první řadě řešení obecního zřízení, a to zejména integrace malých obcí. Stanovit takovou velikostní kategorii obce, kdy tyto obce budou fakticky, věcně, ne formálně nezávislé a samostatné. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, v § 21, odst. 1 stanovuje, že část obce, která se chce oddělit, musí mít samostatné katastrální území sousedící nejméně se dvěma obcemi nebo jednou obcí a cizím státem a tvořit souvislý územní celek, po oddělení musí mít alespoň 1 000 občanů. Např. na Slovensku zákon č. 369/1990 Zb., o obecním zřízení, ve znění pozdějších předpisů, v § 2a, odst. 5 říká, že obec se může rozdělit, když nové obce budou mít katastrální území nebo katastrální území tvořící funkční celek, nejméně 3 000 obyvatel, pokud urbanisticky nesplynuly s ostatními částmi obce. Problematice stanovení velikostní kategorie obcí věnoval pozornost již dříve Výzkumný ústav pro rozvoj oblastí a měst Ostrava a doporučil minimální hranici počtu obyvatel 2 500 – 3 000 obyvatel. Obec jako základní územní samosprávný celek, tvořena svými občany, by neměla být jen administrativně-právní jednotkou, ale měla by řešit základní elementární vybavenost obce. Je zřejmé, že tyto obce mají své vlastní lokální zájmy. Otázkou zůstává, zda je jsou s ohledem na kvantitu schopny naplňovat.

Literatura

- FACHINELLI, H. a kol. (2004). *Vybrané segmenty veřejného sektoru v Moravskoslezském kraji*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava.
- GIDDENS, A. *Sociologie*. (1999). Překlad J. Jařab. Praha: Argo.
- KOVÁŘ, J. (2000). *Úloha a postavení malých obcí v ČR*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava.

LECHNER, T. (2008). Některé důsledky zákona o e-governmentu pro městské a obecní úřady. *Obec a finance* 4: 80–82.

LECHNER, T. (2009). Srovnání elektronické podatelny a datové schránky. *Sborník příspěvků z konference Internet ve státní správě a samosprávě*, 170–173.

STILLMAN, R.J. (2005). *Public Administration: Concept and Cases*. New York: Boston: Houghton Mifflin Compantyn.

VLÁČIL, J. (2002). *Veřejná správa – sociálně-psychologické problémy v historii a současnosti*. Praha: Linde.

Další zdroje

Analýza dopadů zákona č. 300/2008 Sb. a návrh zajištění implementace tohoto zákona pro Krajský úřad Plzeňského kraje.

Metodická pomůcka pro malé obce. Podání v elektronické podobě. Ministerstvo vnitra ČR, 2007.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

Prováděcí vyhláška k zákonu č. 300/2008 Sb., o stanovení podrobností provádění autorizované konverze dokumentů.

Typový postup implementace zákona č. 300/2008 Sb. Malá obec bez matričního, stavebního nebo pověřeného obecního úřadu.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 496/2004 Sb., o elektronických podatelkách.

Návrh novely zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě.

Vyhláška č. 646/2004 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby.

Návrh nového znění vyhlášky č. 646/2004 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby.

Zákon č. 369/1990 Zb., o obecním zřízení, ve znění pozdějších předpisů.

Základní systémové způsoby technického řešení vzájemné propojenosti datových schránek a spisové služby. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zakladni-systemove-zpusoby-technickeho-reseni-vzajemne-propojenosti-ds-a-ss.aspx> [Cit. srpen 2009]

Česká pošta, s.p. Dostupné z: <http://www.cpost.cz> [Cit. srpen 2009]

Český statistický úřad. Dostupné z: <http://www.czso.cz> [Cit. srpen 2009]

Datové schránky. Dostupné z: <http://www.datoveschranky.info> [Cit. srpen 2009]

Internet ve státní správě a samosprávě. Dostupné z: <http://www.issz.cz> [Cit. srpen 2009]

Ministerstvo vnitra ČR. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz> [Cit. srpen 2009]

Portál veřejné správy. Dostupné z: <http://www.portal.gov.cz> [Cit. srpen 2009]

<http://www.egoncentrum.cz> [Cit. srpen 2009]

